

Forord

I april 2016 blev det tredje symposium om sproget i de nye medier afholdt i Dansk Sprognævnets lokaler i København. De to foregående symposier blev afholdt i Odense april 2014 og april 2015, mens næste symposium skal afholdes i Århus april 2017. Dermed er der skabt et forum for udveksling og diskussion af forskningsresultater om sproget i de nye medier med årlige symposier på skift afholdt i Odense (ved Marianne Rathje), Århus (ved Tina Thode Hougaard) og København (ved Eva Skaftte Jensen).

Temaet for det tredje symposium var endnu engang *Sprogbrug og interaktion i de nye medier* set fra forskellige synsvinkler, og på selve foredragsdagen kom vi metodisk og emnemæssigt vidt omkring: Fra konversationsanalytiske tilgange til skriftlig interaktion over studiet af virksomheders interesse i brugen af emojis til undersøgelser af forholdet mellem skriftsproget i skolestile og i de nye medier.

Netværket bag dette forum udgøres af en lang række forskere fra forskningsinstitutioner i Danmark; i det følgende præsenteres de forskere som bidrog med foredrag ved det tredje symposium i København april 2016, og deres foredrag. Foredrag fra tidligere symposier i Odense 2014 og 2015 er publiceret i et temanummer af RASK (RASK 44, Sommer 2016).

Tak til fagfællebedømmerne og til seniorforsker Eva Skaftte Jensen, Dansk Sprognævn, for hjælp med bl.a. korrekturlæsning.

Frederiksberg, marts 2017
Margrethe Heidemann Andersen

Præsentation af foredragsholderne og deres foredrag

Margrethe Heidemann Andersen, Dansk Sprognævn: Holdninger til stavfejl på blog.dk

Margrethe Heidemann Andersen er seniorforsker i Dansk Sprognævn. Hendes forskning i relation til de sociale medier handler om stavfejl (primært særskrivningsfejl) i de nye medier i forhold til skolestile, og om hvordan afvigelser fra retskrivningsnormen bliver kommenteret i de sociale medier.

Margrethe Heidemann Andersen fortalte i sit foredrag om sprognormer på hjemmesiden blog.dk. Den overordnede konklusion i foredraget var at de bloggere hvis indlæg på siden havde været genstand for hendes undersøgelser, som hovedregel undlod at kommentere andre folks stave- og slåfejl, ligesom de heller ikke rettede deres egne sprogfejl. Kun en enkelt blogger, som i sine indlæg optrådte både aggressivt og provokerende, fik kommentarer om sine sproglige fejl af andre bloggere i en særligt ophedet debat, hvor man også forsøgte at nedgøre bloggeren, bl.a. med henvisninger til postuleret homoseksualitet. Dermed viste foredraget at der synes at herske en grundregel i de sociale medier om at man ikke kommenterer andres sprogfejl – men at denne grundregel kan overtrumfes når der er særlige (ikke-sproglige) behov for det, fx når en person overskrider de alment gældende regler for god opførsel og sprogtone.

Margrethe Heidemann Andersens forskning kan findes her:

<https://dsn.dk/om-os/medarbejdere/mha>

Elisabeth Muth Andersen, Syddansk Universitet: En konversationsanalytisk inspireret beskrivelse af den interaktionelle brug og behandling af beklagelser over læger på et åbent online debatforum om sundhedsfaglige emner

Elisabeth Muth Andersen er adjunkt på Syddansk Universitet. Hendes forskning i sproget i de nye medier centrerer sig om at undersøge og beskrive de sproglige og sociale praksisser mennesker bruger til at forhandle om og opnå forståelse online via de resurser de har til rådighed der. Det perspektiv hun anvender, er inspireret af konversationsanalyse (CA) og membership categorization analysis (MCA), men tilpasset de online medier der undersøges.

Elisabeth Muth Andersen undersøgte i sit foredrag en slags ”sundhedskommunikation” på nettet, nemlig et online debatforum på hjemmesiden netdoktor.dk. I foredraget koncentrerede hun sig om debattråde under emnet stofskifte og fokuserede på tilfælde hvor medlemmer af forummet beklagede sig over eller kritiserede læger.

I foredraget viste Elisabeth Muth Andersen hvordan kritik af læger er indlejret i sproglige og sociale aktiviteter såsom at beskrive problemer og at bede andre forumdeltagere om medicinsk viden og råd. Hun pegede på hvordan deltagerne derigennem kunne bruge beklagelserne over de sundhedsprofessionelle som en grund til at henvende sig i forummet (som består af ikke-professionelle), og hun viste at responserne sjældent forholdt sig til den indlejrede beklagelse, men til anmodningen der var indikeret i den første besked. Dermed orienterer brugerne sig imod og skaber en norm om at udveksle viden og erfaringer med medicinske problemer frem for en norm om at beklage sig.

Elisabeth Muth Andersens forskning kan findes her:

<http://findresearcher.sdu.dk:8080/portal/da/person/elan>

Derudover er følgende artikel under bedømmelse:

Andersen, Elisabeth Muth: Konversationsanalyse: Sygdom på nettet – ekspertkritik blandt stofskiftepatienter i online debatfora. I Andreas Stæhr & Kristine Køhler Mortensen (red.): *Sociale medier*

og sprog – digital sprogbrug og social praksis: En antologi om sprog og sociale medier på dansk.

Mie Bligaard Christoffersen, Københavns Universitet: Unge og skriveprogrammer – uddrag fra en undersøgelse af gymnasieelevers skriftlige og tekniske færdigheder i skriveprogrammet Word

Mie Bligaard Christoffersen er ekstern lektor på Københavns Universitet. I november 2016 forsvarede hun sin ph.d.-afhandling *Digitale spor på papiret: En korpusundersøgelse af danske gymnasieelevers tekstnormer, tekstlogikker og brug af digitale skriveredskaber*. Hendes foredrag på symposiet tog udgangspunkt i afhandlingen, der undersøger hvad digitale indfødte, det vil sige unge der er vokset op med digitale tekstlogikker og -normer, møder af udfordringer når de i skolesammenhæng får til opgave at skrive tekster der er tænkt til og tilpasset papir. I afhandlingen analyseres gymnasieelevernes anvendelse af skriveprogrammer og stavekontroller, hvorvidt de inddrager træk fra sms- og chat-sprog, og hvordan og hvornår de refererer til henholdsvis trykte og digitale kilder. Undersøgelserne viser at eleverne sagtens kan tilpasse deres skriftsprog til forskellige medier og materialer, men også at de ikke nødvendigvis mestrer deres digitale skriveredskaber.

Afhandlingen kan downloades her: [http://forskning.ku.dk/find-en-forsker/?pure=da%2Fpersons%2Fmie-bligaard-christoffersen\(1838a6f3-9dee-4fe8-9331-2edabcdfa673\).html](http://forskning.ku.dk/find-en-forsker/?pure=da%2Fpersons%2Fmie-bligaard-christoffersen(1838a6f3-9dee-4fe8-9331-2edabcdfa673).html)

Anette H. Grønning, Syddansk Universitet: E-mailen i et historisk genreperspektiv

Anette Grønning er lektor på Syddansk Universitet. Hendes forskningsområde dækker bl.a. digitale samtaler og genreforståelse, diskursanalyse, organisationskommunikation (e-mail, chat, sms, blogging, intra), medieteorier og sociale medier og mediasocialitet.

Anette Grønnings foredrag tog udgangspunkt i e-mailen, der blev opfundet i 1971-72, og som er det tidligste eksempel på computer-medieret kommunikation mellem mennesker. Danskernes opfattelse af e-mailen er stærkt forbundet med opfattelsen af det traditionelle brev, som blev særligt populært i det 18. århundrede. I sit oplæg rammesatte Anette Grønning e-mailens udvikling i et mediehistorisk perspektiv fra Tomlinsons første filoverførsel i 1971 til webmailens nuværende allestedsnærvær. Hun foreslog en historisk klassifikation, inddelt i fire tidsperioder, og diskuterede e-mailens potentielle genrekomponenter. Fem e-maileksempler blev anvendt til at beskrive og diskutere fremtrædende e-mailadfærd og forskellige niveauer af genreudvikling: 1) en privat e-mail mellem to venner, 2) en professionel e-mail mellem to kolleger, 3) en intern e-mail som bliver offentlig, 4) en professionel e-mail mellem en gruppe kolleger og 5) en e-mail som udgangspunkt for performancekunst. Anette Grønning konkluderede i sit oplæg at e-mailen har overtaget og udvidet papirbrevets rolle, og at en ny type 'brevmani' (Gellert, 1751) har udviklet sig. Endelig pegede hun på at e-mailen i dag også skubbes af de nyere kommunikationsformer, så som sms- og chatbeskeder, hvilket udvider opfattelsen af hvad det vil sige at samtale.

Anette Grønnings publikationer findes via linket her:

<http://findresearcher.sdu.dk:8080/portal/da/person/ahg>

Tina Thode Hougaard, Aarhus Universitet, Nordisk Afdeling: Interaktionel analyse af sprogbrug i de nye medier – en metodediskussion

Tina Thode Hougaard er lektor på Aarhus Universitet. Hendes foredrag (der i trykt version findes i konferencepublikationen her) handlede om hvordan samtaleanalysen som metode kan appliceres på skrevet online interaktion selv om man ikke kan tale om turtagning i klassisk forstand. Hun fokuserede på begreber som sekvens og præference for progressivitet og fremhævede bestemte interaktionelle resurser som fx tagging og likes. Desuden blev de interaktionelle

partikler *hm*, *øh* og *nå* analyseret i forhold til progressivitet i skrevet online interaktion.

Sammen med Marianne Rathje har Tina Thode Hougaard for nylig skrevet en artikel om unges brug af emoji'er "Emojis in the Digital Writings of Young Danes", som publiceres i konferencepublikationen *Youth Language. Current Perspectives of International Research* i 2017.

Tina Thode Hougaards forskning kan findes her:

[http://pure.au.dk/portal/da/persons/id\(4b6500f9-3383-4389-ba95-892efb54efa8\).html](http://pure.au.dk/portal/da/persons/id(4b6500f9-3383-4389-ba95-892efb54efa8).html)

Eva Skaft Jensen, Dansk Sprognævn: Afkortninger og forkortelser i Twitter

Eva Skaft Jensen er seniorforsker i Dansk Sprognævn. Hendes forskning er bl.a. koncentreret om forholdet mellem tale og skrift i de nye medier, om forvaltningen af deiksis i sms'er og om reduktioner i sms og Twitter.

Eva Skaft Jensens foredrag handlede om forkortelser og andre kortformer i Twitter (den skriftlige version er trykt i nærværende publikation). Formålet med arbejdet var at kortlægge mønstrene for forkortelsesbrug i tweets. Grunden til at Twitter blev udvalgt som undersøgelsesobjekt, var at man her stadig (i modsætning til i for eksempel sms) har en øvre grænse for hvor mange anslag man kan taste. I tidlig forskning i digital diskurs var en begrænsning i antal anslag netop en af de faktorer man pegede på, når man skulle forklare det store antal forkortelser man kunne finde i sms, chat og andre steder.

Undersøgelsen indgår i et større projekt som drejer sig om konventionalisering i forbindelse med digital diskurs. Af tidligere undersøgelser fra dette projekt kan nævnes omstændighederne ved subjektellipser i sms, forvaltningen af deiksis i sms og henvendelsesformer i e-mail.

En af de vigtige grundantagelser i projektet er at situation, formål

med henvendelse, relation mellem de deltagende såvel som teknologiske begrænsninger og muligheder afspejles i de sproglige udtryk der bruges.

Eva Skaftes Jensens forskning kan findes her:

<https://dsn.dk/om-os/medarbejdere/eva-skaftes-jensen/eva-skaftes-jensen>

Marianne Rathje, Syddansk Universitet: ”Du staver som lort selv”. Sprognormer i debatforummet Nationen

Marianne Rathje er ansat som postdoc på Syddansk Universitet.

Hendes forskning i sproget i de nye medier koncentrerer sig dels om reduceret sprogbrug, fx verbale kortformer (*ka, ha, blir*) og subjekt-ellipse (*er til tennis*) og om normer for retskrivning i de nye medier, dels om forskellen på unges skriftsprog i de nye medier ift. skolestile. Derudover arbejder hun også med aggressiv sprogbrug i de nye medier.

Marianne Rathje tog i sit oplæg på symposiet udgangspunkt i metasproglige kommentarer fra debatforummet Nationen på ekstrabladet.dk. Baseret på Aghas (2007) model for normativitet undersøgte hun brugernes refleksive forståelse (Aghas niveau 2), og hvorvidt de orienterer sig mod en standardnorm for retskrivning (niveau 3), eller om Nationen må betegnes som et forum hvor der ingen orientering mod standardnormen er. Det sidste påstås i den offentlige danske diskurs og er for fx Sebba (2003, 2007) et karakteristisk træk ved sproget i de nye medier. Resultatet af Rathjes undersøgelse indikerer at brugerne faktisk orienterer sig mod en standardnorm i deres metasproglige selvrettelser og rettelsers af andre brugeres sproglige afvigelser fra retskrivningsnormen, men at der også er en konkurrerende ”debatforumnorm”, der tilsiger at brugerne ikke retter sproglige afvigelser så længe de forstår hvad der står. Disse to normer, standardnormen og debatforumnormen, konkurrerer og skaber konflikter blandt brugerne på Nationen. Sammenlignet med en tidligere undersøgelse af unges metasproglige kommentarer på

Facebook (Hyttel-Sørensen & Stæhr 2014) er disse konflikter deri-
mod ikke typiske for unge Facebook-brugere.

REFERENCER:

- Agha, Asif. 2007. Language and social relations. Cambridge & New York: Cambridge University Press.
- Hyttel-Sørensen, Liva & Andreas Stæhr. 2014. Normativitet som social ressource på Facebook. NyS: Nydanske sprogstudier – Sprogbrug i nye medier, 46. 67-102.
- Sebba, Mark. 2003. Spelling rebellion. Jannis Androutsopoulos & Alexandra Georgakopoulou (red.): Discourse Constructions of Youth Identities. John Benjamins: Amsterdam. 151-172.
- Sebba, Mark. 2007. Spelling and Society. Cambridge University Press: Cambridge.

Marianne Rathjes forskning kan findes via linket her:

<http://findresearcher.sdu.dk:8080/portal/da/person/rathje>

Lene Rotne, Dansk Sprognævn: ”Få fingeren ud!” En undersøgelse af danske og italienske unges skriftsprog på Facebook og i skolen

Lene Rotne er ansat som ph.d.-studerende på Dansk Sprognævn. Hendes foredrag tog udgangspunkt i de foreløbige resultater fra hendes ph.d.-afhandling hvor hun sammenligner hvordan danske og italienske unge skriver på Facebook og i skolestile.

I foredraget fokuserede hun på Facebookdata og skolestile fra ni danske informanter i alderen 14-15 år. I foredraget gennemgik Lene Rotne Koch og Oesterreichers teori (1985, 1994, 2007) om nærhedsprog og distancesprog og viste hvilke morfosyntaktiske, leksikalske og tekstpragmatiske træk fra nærhedssprog de unge bruger på Facebook, hvordan de skriver på forskellige måder alt efter om de skriver til en mikrogruppe eller en makrogruppe på Facebook, og hvordan de ofte akkommoderer når de skriver på Facebook. Hun viste også eksempler på træk fra nærhedssprog i de unges skolestile.

REFERENCER:

- Koch, Peter / Oesterreicher, Wulf (1985): Sprache der Nähe – Sprache der Distanz. Mündlichkeit und Schriftlichkeit im Spannungsfeld von Sprachtheorie und Sprachgeschichte. I: Romanistisches Jahrbuch 36/85, s. 15-43.

Koch, Peter / Oesterreicher, Wulf (1994): Funktionale Aspekte der Schriftkultur. Schriftlichkeit und Sprache. I: Schrift und Schriftlichkeit: ein interdisziplinäres Handbuch internationaler Forschung/Writing and its use: an interdisciplinary handbook of international research. Hartmut Günther /Otto Ludwig (red.). In cooperation with Jürgen Baurmann et al. Berlin/ New York, s. 587-604.

Koch, Peter / Oesterreicher, Wulf (2007): Schriftlichkeit und Kommunikative Distanz. I: Zeitschrift für germanistische Linguistik 35, s. 346-375.

Lene Rotnes forskning kan findes her:

<https://dsn.dk/om-os/medarbejdere/lene-rotne>

Andreas Candefors Stæhr, Københavns Universitet: Sproglig refleksivitet og sociale medier.

Andreas Candefors Stæhr er ansat som postdoc på Københavns Universitet. Hans forskning er koncentreret omkring sprog og sociale medier. Han arbejder bl.a. med sprogbrug på tværs af online og offline kontekster, sproglig diversitet og sproglig og social normativitet.

Andreas Stæhrs foredrag omhandlede sociolingvistisk refleksivitet i unges interaktion på og omkring sociale medier. I præsentationen argumenterede han for at sociale medier indbyder til en særlig høj grad af (selv)refleksion sammenlignet med eksempelvis ansigt-til-ansigt-kommunikation, og han pegede på hvordan både teknologiske aspekter af mediet og selve kommunikationssituationen inviterer til en sådan forhøjet refleksivitet. I præsentationen undersøgte han forskellige refleksive processer som finder sted når unge interagerer med hinanden på Facebook og Snapchat. Mere specifikt fokuserede han på det temporale spænd mellem produktion og afsendelse af beskeder hvor han viste hvordan de unge anvender forskellige refleksive strategier når de eksempelvis sletter, redigerer eller omformulerer tekst og sam-konstruerer beskeder inden de sendes ud i verden.

Andreas Stærs publikationer kan findes her:

<http://dgcass.hum.ku.dk/ansatte/?pure=da/persons/263742>

Jesper Tække, Aarhus Universitet: Nonverbal kommunikation og medier – Emojis og implementerede kommercielle interesser på Facebook

Jesper Tække er lektor ved Aarhus Universitet. Hans forskning i de sociale medier er baseret på en sociologisk kommunikativ og medievidenskabelig vinkel der virker supplerende til de mere lingvistiske kompetencer i netværket.

Jesper Tække analyserede i sit foredrag hvordan Facebook har rustet op ved at give flere muligheder for at tilkendegive sin mening om statusopdateringer, og han konkluderede at der dårligt kan herske tvivl om at Facebook tager dette træk af strategiske og dermed økonomiske årsager. På den ene side giver de mere nuancerede ”Reactions”, som Facebook kalder de nye emojis, bedre information om netop vores reaktioner på opslag, hvilket giver selskabet bedre muligheder for at målrette reklame til os og for at holde os fast ved ”at give os det Facebook vi kan lide”. På den anden side danner Facebook bro til de unge der i vid udstrækning netop anvender emojis i deres SMS- og (Facebook)chat-kommunikation. Jesper Tække analyserede i sit foredrag endvidere sammenhængen mellem universelle grundfølelser der kan aflæses i ansigtet, og emojis og emotikoner til kommunikation af følelser-tilkendegivelser.

Jesper Tække har tidligere skrevet en artikel til Kommunikationsforum om Facebooks nye Reactions: http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/facebook-like-faar-selskab-af-6-reactions_

Jesper Tækkes øvrige publikationer kan læses her:

[http://pure.au.dk/portal/da/persons/jesper-taekke\(8a8806b4-cc41-412a-92c1-164b5183f3e4\)/cv.html?id=34118348](http://pure.au.dk/portal/da/persons/jesper-taekke(8a8806b4-cc41-412a-92c1-164b5183f3e4)/cv.html?id=34118348)